

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6ies una data pe septimana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$ 3 fl v.a. Tieri externe 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doideceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 21.

Brasiovu, 14. Martiu 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Proiepte de invoieala

ale lui Ludovicu Kovács. (Urmare din Nr. tr.).

In partea II-a auctorulu trece la proiepte positive, lespre care densulu crede ca ar' fi de natura de a comblana diferentiele dintre cele doua parti ale monarchiei si a impacii spiritele. In ac6sta privintia desfasurarea ideiloru e intinsa, totusi interesanta, pe noi insengustimea spatiului ne constringe a margini 48 pagine numai in doua seu trei, scotiendu din t6te numai quintesenti'a.

Dn. Kovács ia de temelia a deslegarii numai sancsiunea pragmatica, eara legile din 1848, diplom'a din 20 Oct. 1860 si patent'a din Fauru 1861 cá ajutoriu, pune inse curatu, ca diplom'a ii place multu mai bine le catu patent'a, precum si ca intre acestea doua acte le statu afla contradiceri aprige, ceea ce de altumintrea si centralistii austriaci recunosc.

Pe ac6sta temelia auctorulu cere uniune pe calea transactiunii s6u invoielii libere intre doua parti de imperiu, coordinate, eara nu subordonate un'a alteia — nulli altero regno obnoxium, eara teori'a perderii dreptului (Rechtsverwirkung) ridicata in anii din urma de catre unii centralisti in contr'a Ungariei o respinge, at6agendu si protestandu totuodata, ca evenimentele din 1849 (de es. destronarea decretata prin conventulu in Debretzin) nu a fostu fapt'a natiunii ungueresci. In curtu Kovács se tiene cu t6te bratiile de dreptulu de a se invoii, jus liberum paciscendi; eara in catu legile in 1848 vatama tocma si sanctiunea pragmatica, apoi lu impreuna cu altii mai multi denéga regelui Ferdinandu V. dreptulu de a sanctiona legi cá acelea, care ru vatama chiaru drepturile casei domnit6re; in tocma denéga si dietei dreptulu de a decreta asemenea legi, pentruca sanctiunea pragmatica e unu dreptu si proprietate a tierii, eara nu a dietei. Intr'aceea dupa-cepregiurarile s'au schimbatu si prefacutu f6rte; dupa-ee in cealalta parte a monarchiei inca nu mai domnesce sistem'a absolustica, ci monarchulu s'a desvestitu le cateva drepturi maiestaticice dandule in manile unui parlamentu pe care l'a infiintiatu, Ungari'a carea mai inainte avea a tracta numai cu monarchulu comunu, atadi este constrinsa a se lasa in pertractare si cu acela parlamentu, neci decum inse cu acelu care s'a formatu dupa intrarea deputatiloru transilvani, ci numai cu celu numitu angustu (engere Reichsrath); inse si cu aceasta cum? Eata cum.

Monarchulu se conchiame si senatulu imperialu si liet'a Ungariei. Acestea d6ua corporatiuni legislative, se intre in corespondintia un'a cu alta invoinduse asupra unui numeru anumitu si egal de deputati, carii se ia alesi din o parte si din alt'a. Din acesti deputati si din alti membrii pe carii va avea a'i numi cor6n'a, se se compuna acelu corpu legislativu, carele dupa patent'a din Fauru ar' fi a se compune din deputatii alesi de t6te dietele provinciale, ce inse Dn. Kovács nu p6te se suferi. Acelu corpu apoi se fia adevratulu senatu imperialu, Reichsrath, candu din contra celelalte d6ua s'aru numi numai Landtag, diet'a; ar' fi inse a

se compune dupa opiniunea auctorului dintr'unu numeru de membrii relative multu mai micu de catu dietele. Senatulu imperialu apoi ar' luá in mana afacerile comune ambeloru parti ale imperiului, precum o parte a bugetului, afacerile din afara scl. Intr'aceea cele d6ua diete s'aru apuca se 'si modifice si anume cea din Vien'a (engerer Reichsrath) patent'a din Fauru, eara diet'a Ungariei legile din 1848.

Intr'aceea auctorulu recun6sce aici (pag. 40) cumca cea mai mare greutate face intrebatiunea intregitati dietei ungueresci, in catu adica se presupune, cumca Transilvani'a si Croati'a inca trebuie se ia parte la aceeaasi, pentru-ca eata cuvintele auctorului in ac6sta privintia: „In ochii mei legarea la unu locu a tieriloru cor6nei ungueresci are intocma acea insemnatate, pe care o are si important'a legatuintia a celoru doua diumatati a le imperiului. Ba eu cutesu a sustiené, cumca este unu interesu importantu alu dinastiei, cá in ac6sta privintia se nu suferi casuri de precedintia in imperiu. Intr'aceea in acestu punctu destramarea nainta mai departe, de catu cá se o poti retiené dintr'odata. Noi nu potemu ignora, ca situatiunea politica in Transilvani'a s'a schimbatu in catuva. Starea lucrului deveni prin ac6sta mai grea de catu era in anulu 1861 scl.“

Din cate amu vediutu pana acum in cartea Dlui Kovács, nu se p6te gaci, déca densulu mai vrea se scia inca si de asia numitele diete provinciale, din spiritulu scrierii sale inse ti se pare ca ar' voi bucurosu, cá se le manance colaculu si se le dica cate unu Ddiu se le erte. Intr'aceea se sciti ómeni buni, cumca se mai afla si pe dincolo de Leitha barbati de altumintrea prea de intielesu si moderati, carii in dietele provinciale vedu numai o papusiaria si carii nu s'aru supara necidecum, déca in vreo di frum6sa si lumin6sa aru audi, cumca a-eleasi s'au aruncatu in camer'a cu vechituri. Eara cumca aceiasi ómeni despre diet'a cum e de es. si a Transilvaniei, inca n'au neci decum vreo opiniune mai nalta, cá de a Istriei s6u cá de congregatiuna vreunui comitatu, ve potemu asigura din esperintia.

De altumintrea auctorulu intrebuinti6sa la unu locu terminii dualismu si pluralismu, cu care ocasiune spune curatu, ca ar' sta tocma in interesulu casei domnit6re cá se fav6rese in t6te modurile dualismulu, pentru-cá se scape de pluralismu, adica de recun6scerea autonomiei mai multoru tieri. Cu alte cuvinte: provinciile de preste Laitha se se prefaca in departamente si comitate s6u mai bine capitanate (Kreis-hauptmannschaften) austriace, eara cestele de dinc6ce in departamente si comitate ungueresci, s6u déca ve mai place, maghiare sensu strictissimo. --

Ceea ce aflamu noi mai interesantu in t6ta cartea Dlui Kovács este capu 8 din partea II, unde se ocupa cu specialele probleme pe care ar' avea ale deslegarea cea mai de apr6pe dieta a Ungariei. Intre aceleasi cea dinteia si cea mai imperativa este: Revisiunea legiloru din 1848, care trebuie parte se se modifice, parte se se intreg6sca, eara in alta parte a loru se se desfiintiese cu totul. Nu credemu cá in dilele n6stre se fia mai plesnitu vreunu altu unguuru in faci'a

legislatoriloru din 1848 usioratatea de minte, séu si reinti'a ou atata franchetia precum o face acésta Dn. Kovács; observamamuse inse, ca elu abia se ocupa cu cinoi articuli de lege, eara preste altii, pentru carii amu avé se ne tragemu si noi socotél'a, trece cá in fuga.

In art. III auctorulu afla trecerea potestatii regesci la manile palatinului de fórte periculósa si prea fatala pentru tíer'a intréga, precum astadi si recunoscú acésta cei mai multi unguri. Prin urmare votulu tierii va fi: delendam censeo.

Despre art. IV de lege se dice curatu, ca este numai o improvisatiune, o regula de casa, eara nu lege. Din tóte inse periodulu numai de trei ani pentru deputati este prea scurtu. Acei barbati carii voiescu a se ocupa cu intocmirea de legi, au cea mai neaparata trebuintia de studiu fórte seriosu, de o rutina indelungata, de unu exercitiu alu mintii si alu judecatii, pentru-cá se se póta numi in adeveru legislatori, eara nu masculi picti. Angli'a isi alege deputatii sei pe 6 ani, eara Austri'a a urmatu aceleiasi. Se se faca si in Ungari'a totu asemenea.

Mai incolo § 6 alu acestui art. nimicesce dreptulu corónei de a desface diet'a, eara prin acést'a dietei ei dá caracterulu unui conventu revolutionariu. Acestu § trebuie se se stérgea.

Art. V se póte privi cá o maculatura, pentru-ca este elaboratu cu mare usioratate de minte. Cum póte cineva prochiama intr'o lege in acelasi resufletu egal'a indreptatire a tuturor locuitoriloru, prin care se desfiintia privilegiile aristocratice si apoi totusi fostiloru nobili (nemes) se le remana pastratu si aparatu privilegiulu de a vota dupa capete?*)

Auctorulu inse nu e indestatu neci cu censulu ungrescu si ar' voi cá se fia regulatu altumintrea. Preste acésta elu mai afla, cumca nu e bine cá deputatiloru se li se de diurne, pentru-ca lacomi'a de a trage diurne da ocaziune la mai multe capete de altumintrea seci, cá se faca ori si ce, numai se póta fi alese la diet'a spre cea mai mare dauna a tierii. Deci diurnele dietale se se desfiintiese cu atatu mai vertosu, ca in Angli'a inca sunt desfiintiate.

Noi din partene inca recunóscemu esistinti'a causei care indemnà pe Dn. Kovács a cere desfiintierea diurnelor, negamamuse inse ca prin acea desfiintiare s'ar' ajunge vreodata scopulu doritu de a scapa in parlamente de ómeni, cari numai se numera. In Angli'a nu esista diurne, pré adeveratu, in locu de acelea inse partitele isi platescu in modu stralucitu pe deputatii alesi de ele, despagubindu'i pana si de scaderile economice séu industriale pe care le ar' avé pre catu se afla in parlamentu; eara unde nu despagubescu, acolo alegu plutocrati de cei cu pungile gróse, carii ori ca iai alesu ori ca iai lasatu, totu petrecu 5—6 luni in capitala spre a'si cheltui sutele de mii. Si cu tóte acestea in parlamentulu Britaniei inca nu intra neci decum totu legislatori cá Solon, oi bancele se mai implu si cu mediocritati destule. Ar' póti auctorulu cá parlamentele nóstre se fia compuse in majoritatea loru de plutocrati? Crede elu, ca cu acésta s'ar' taia calea coruptiuniloru? Séu ca nu se afla si intre plutocrati o multime de asia numiti perde-véra, carii din facutulu toaletei si numeratulu baniloru mai departe nu sciú nimicu? Si ce legislatori se'mi faci Dta din nesce parvenue's botesati de eri alalta, in a caroru faci'a poti citi uneori: „Voi oaliciloru, luative sam'a, ca noi ve potemu omori si a ve plati cu bani.“

Ei, dara se afla dieci de mii advocati, amploiati, preoti, proprietari, agricultori, industriari, negutiatori, artisti, ostasi, carii pre lenga ce sunt insestrati cu frumóse sciintie mai alesu de specialitate, de carii tocma e mai mare trebuintia in corpuri legislative, cá de asia numitii enciclopedisti**) apoi se bucura si de o stare materiala in tóta privinti'a de ajunsu pentru cá se traiésca indestatu ei si familiile loru in cercurile sociale in care se afla, carii inse miscati de lenga profesiunea si din sinulu familiei loru, pe mai multe luni si póte pe anulu intregu, pre lenga ce pósta spesele petrecerii in strainatate, mai suferé si a casa scaderi si pagube fórte greu simtite prin aceea, ca lipsescu de lenga portarea afaceriloru proprii si de la conducerea si educarea membriloru familiei. Crede cineva ca asemenea daune se repara cu ticalosii de 5 fl? —

In privinti'a art. XIV care se ocupa cu institutulu de

*) In anulu 1861 am facutu noi insine totu asemenea observatiuni in acesta Gazet'a. Ref.

**) Despre carii batranii diceau: Ex omnibus aliquid, ex toto nihil.

creditulu alu tierii, auctorulu cere, cá acelu institutu se se ie neaparatu si catu mai curendu sub protectiunea tierii.

Cu art. XVI de lege auctorulu este earasi prea neindestlatu. Prin acea lege era se se reorganisese comitatele, pentruca in form'a loru anarchica cu Kortessii, cum si cu tóte escesele, brutalitatile si coruptiunile loru dinainte de 1848 nu se mai poté suferi neci decumu; citatulu art. inse a remasu fórte departe de o adeverata reorganizare, ci totulu este numai unu lucru carpitu, improvisatu, precipitatu. Auctorulu pretinde cá comitatele se se reorganisese dupa doua principii: Calificatiuni si reprezentantia si anume asia, cá 1/2 membrii se fia alesi din diferitelé clase dupa o cheia anumita, eara 1/2 se se aléga de totu si din totu poporulu, inse numai cate 1 la 1000 suflete. (Destulu).

Acelasiu auctorulu mai cere inca si mai multe alte reforme de mare insemnatate, precum: Reform'a pe dintregulu a casei magnatiloru, reorganizarea cetatiloru, a justitiei, ca este vai de ea, cum si o suma de reforme pe campulu materialu. (Va urmá).

Brasiovu 15 Martiu. D. literatu germanu cunoscutu sub numele Ludovicu Adolf Staufe, alias Simiginowicz, a pregatitu o colectiune de poesii romanesci traduse in limb'a germana spre a le dá la lumina. Oplu acesta, care l'a costatu pe D. auctoru multa silintia, incordare si spese, are de scopu a face poesi'a romana cea artificiósa si mai alésa cunoscuta literaturii germane, (o incercare cu totulu opusa celei cunoscute a lui Wilhelm Kotzebue, care representa in opsiurulu seu numai poesi'a populara) vrendu prin acésta a dovedi, ce frumseti cuprinde in sene poesi'a nóstra nationala. Traducatoriulu nu s'a tiermuritu la unulu séu doi dintre poetii nostri, ci 'si dede silinti'a a da in oplu lui mai la toti poetii romani mai cunoscuti unu locu cuvenitu, de unde se vede, ca cartea D. Staufe si a cautatu poesile de pe totu loculu, unde resuna limb'a romana. Frumosulu acestu opu, care merita a fi spriginitu si din partea romaniloru catu de caldurosu, va esi la lumina in Vien'a pe la inceputulu tótmnei viitóre.

D. auctoru ér' fi bene venitu unu adausu de schitie biografice mai prescurtate ale tuturoru poetiloru. De aceea si face o provocare catre toti poetii nostri romani, cá se binevoiesca a'i dá mana de ajutoriu impartasindui ecstracte din biografiile loru. Adres'a D. traducatoriulu e: „Ludovicu Adolf Staufe-Simiginowicz, profesoru la gimnasiulu rom. cath. in Brasiovu.“

In fine fienduca avemu convingere despre bunulu succesu alu oplu talentatulu traducatoriulu, provocamamuse tóte diurnalele romane, cá in interesulu latirei genialitatiei si frumsetiei poesii nóstre si in literatur'a germana, care se scie apoi judecá dupa demnitate despre odórele nóstre, se binevoiesca a propagá acésta notiia.

Baile de aburu in genere, ér' in specie cea din Brasiovu adiustata si provediuta cu tóte comoditatile si apertinentiele unei asemenea bai, au produsu pana acumu rezultate de insanatosiari fórte multe si atatu de pipaite, in catu ne aflam de santiani'a adeverulu atrasi a recomandá folosirea loru la totu insulu si cu atatu mai vertosu la patimasi, cu deosebire la cei ce suferu de reumatismu, racele, si alte bóle nervóse, si emoroidale. Dauna mare, ca multi suferitori trecu cu vederea séu nu suntu bine incunosciintati si informati de efectulu celu salutariu alu acestoru bai, si suferu cu anii, precandu folosinduse de astufeliu de bai cu acuratetia s'ar' scapá cu 10 séu 20 de bai de cele mai desperatóre suferintie. — Curatiani'a si ferirea trupulu de bóle cere chiaru si dela celu mai sanetosu a cercetá baile acestea, fienduca ele renoindu activitatea pelei ferescu vietii'a omului de multe pericule. Chiaru si simtiulu nobilu pentru inaintarea prosperarii scóleloru nóstre romane, in a caroru folosu intra si venitululu acestoru bai, inca trebuie se ne atraga, cá se nu fimu indiferenti la indemnarea si cercetarea acestoru bai, cu totii, ca ele suntu in adeveru una benefacere filantropica pentru intregu giurulu acesta.

In catu pentru romanii brasioveni, apoi trebuie se recunóscemu, ca ei prin jertf'a, cu care au redicatu acestea bai, au mai facutu unu opu din cele mai strinsu filantropice, pentru care dimpreuna cu scriitoriulu acestor'a, care are a 'si multiami restaurarea senatatei struncinate si mai desperate numai folosirei bailoru acestor'a, le adresédia cu multi altii restaurati publica multumire, indemnandu petotu sufletulu a se folosi de ele in interesulu sanetatei s'ale. Unu restauratu.

„S a b i i u in 8 Martiu. Astadi furamamuse martori unui actu besericescu, care va avé insemnatea sea si urmarile sele pentru tóta beserica nóstra greco-resariteana din Transilvani'a. Parintele protopopu alu Brasiovulu Ioanu Popasu, dupace

sambata in 7 Martiu intrase in tagm'a monachala, astadi la S. Liturgia, seversita in biseric'a din cetate, priimi prin Escelinti'a S'a parintele episcopu diecesanu Andreiu bar. de Siagun'a chirotesia de protosinchelu — „T.R.“

Din com. Solnocului interioru. In 24. Fauru st. n. s'au tîenutu esamenile de ierna in scól'a principala in Lapusiulu ungurescu sub presiedinti'a D. protopopu I. Dragomiru — la care fiindu de timpuriu invitat si io cá curatoru si inspectoru sup. scol. avui norocire de a fi de facia, — dicu norocire, pentru-ca dela infintiarea acestei scoli, si anumitu dela a. 1858 încóce, 'si póte tîené de norocire ori si cine póte luá parte si a se convinge in persóna, cum invatiacei de diferite nationalitati si religii crestine si mosaica, obiectele propuse in trei limbi, in ori si care din aceste cu asemenea usiurate le recitáza, si le traducu. — Profesori sunt actu numai doi insi: D. Ioanu Moldovanu, teologu abs. si preotu localu, cu Teodoru Rotariu pedagogu dela Prag'a, pentru-ca sustinerea unui alu treilea si alu patrilea pana la alte inpregiurari mai favorítóre nu e cu putintia, fiacare din profesori are cate 350 fl. v. a. plata pe anu, — Rotariu si unu relutu de cortelu in suma de 25 fl. eara Moldovanu cá catechetu inca 50 fl. — Afara de ei mai are si preotulu rom.-cath. din locu 50 fl. pe anu cá catechetu, — pentru gr.-or. nu este catechetu. —

In semestrulu acesta au fostu 87 de scolari si anumitu dupa confesiuni: Gr.-cath. 40, gr.-or. 23, rom.-cath. 18, reformati 1, evrei 5. Sum'a 87.

Dupa nationalitati: Romani 62, magiari 10, armeni 2, germani 5, slovaci 2, israeliti 5, zingari 1. Sum'a 87.

Salariulu profesorilor se suplînesc din conferirea anual ordinaria a: gr.-catholiciloru, rom.-catholiciloru si reformatiloru, — din cerculu Lapusiului, o parte a Chiorului adeca din Valea Monostorului, vreo cateva sate din cerculu Caticoului, si alu Retégului. — Gr.-orientalii de si au ziditu scól'a la olalta cu unitii, si de si ei inca cu obligaminte s'au declarat, ca voiescu a contribui si la salarisarea profesoriloru cu celelalte confesiuni dinpreuna, totusi au fostu eschisi (?!) prin locoteninti'a tierii de atunci dupa pofta ordinariatului respectiv, dela acésta participare, si asia ei gemu sub jugulu de a plati anuatim pentru fiacare invatiatoriu taosa anuala dela 2—4 fl., care impregiurare e si caus'a, ca gr.-orientalii pentru seracia au a proportione asia pucini invatiacei la scóle, si le lipsesce si catechetu.

Éra din partea comunelor Chiorului de 3 ani încóce inca nu s'au administratu ajutoriulu promis de catra inclitulu capitanatu; — speramu inse ca acesta nu va mai remané indelungatu neplatitu! — **Boereanu.**

UNGARIA. Pest'a, 18 Martiu. „Wanderer“ publica mereu corespondentie despre intreprinsele arestari in lungulu si latulu intregi Ungarie, si dupa cumu scrie diurnalulu oficialu „Sürgöny“, apoi s'au confiscatu in multe locuri si arme si anumitu in Kanisza mare la vro 1500 de bucati, asemenea si in Alb'a regala. Se mai arestá apoi in Pest'a Albertu de Nemeth, fostu dep. din com. Heves, mai incolo Bela de Mariasi propr. mare si deput. se arestá in dominiulu seu Benye comit. Pestanu aducunduse subtu escorta militara la casarm'a lui Carl si se suna, ca si 2 persóne de grafi ar' fi arestate. Dimensiunea arestariloru prin judeciele militare se totu latiesce. Ludwig de Salamónu proprietariu din Alb'a regala inca se escortá aici precumu si fostulu oficiu pretorialu de Honvedi Zambelli, care tocma primise una lada de armarii, si candu deschise lad'a indata se si arestá.

Fostulu colonelu de Honvedi Karl Horváth inca se cautá in locuinti'a s'a, fara a se aflá a casa, elu iuse audiendu de acést'a se duse singuru in casarm'a lui Karl. Eugen Nagy ér' oficiu honvedu oautatu nu se aflá precumu neci Alecsius Thaisz. Se reportédia, ca in Temesióra, Posoniu si Comaromiu si alte locuri inca s'aru continuá arestarile, si ca unu membru din famili'a grafiloru Eszterházi, care capitulase in Komorn, inca ar' fi arestatu. In comitatulu Scepusiu in nordulu Ungariei totu asia. In Vien'a se arestá fostulu deput. Böszörmény si s'a straportatu la Pest'a. — Astufeliu de consecintie are amesteoulu in conjurari. —

Bucovin'a. E curiosu, ca diurn. „Bukowina“ inca constatédia scirea din Nr. trecut: Ca in Moldov'a se afla multi straini de tóte nationalitatile si adange, ca ei ascépta resbelu ori intre Austri'a si Itali'a ori intre Turci'a si Romani'a, cá se capete de lucru, si ca in Cernautiu circulédia faim'a tartarica, ca turcii au intratu in Bucuresci si vr'o 400 boeri mergu cu pungile pline de galbeni la Cernautiu. — Astufeliu de Scornituri sunt presemne de neodihna. —

Asemene scornituri citimu si in „Pressa“ ca Klapka, Türr si Kossuth ar' fi tîenutu in Galati o conferintia, cu intielegerea Pr. Cuza 'si póte si alui Garibaldi. De aceste sciri se scriu dela Bucuresci la Vien'a in 15/3.

Despre dieta „Bucovin'a“ nu ne aduce nemicu in nume- rulu 60—63, ér' din cei mai dinainte scimu pré pucinu, ca diet'a s'a deschisu prin cuventarea D. capitanu de Hurmuzachi antaiu in limb'a germana apoi in cea romana etc.

— In siedinti'a dietala din 7/19 Martiu siefulu tieriei aduce la cunoscinti'a casei, ca M. S. Imperatulu a suspendatu robot'a preotimei resaritene ortodocse, si a demandatu a se dá preotiloru despagubire din fondulu religianariu.

Gratia tatalui vietii popóreloru, ca veduramu, ca fratii nostri bucovineni au mai esitu odata de dupa cuptoriu si in siedinti'a a V din 12 Martiu anulu Domnului 1864 la més'a cea verde a dietei dederu unu semnu, ca inca totu mai simtu ceva si pentru limb'a s'a si cu ea si pentru apararea stimei si a dreptului natiunei sale!!! Ei dederu ad. o interpelatiune catra siefulu tieriei, intrebandu: „Déca inaltulu regimu are voia a demandá cele de lipse, pentru-cá oficialii, ce nu sciu limbele tieriei si cari pentru tíera sunt pusi in servitiulu loru, se invetia limbele tieriei pana la unu tempu defiptu, peste care se nu se mai calce, cá apoi dela tempulu acel'a incolo nime se nu se mai denumésca in oficiu care nu va soi deplinu limbele tieriei?“ Interpelarea e subscrisa de demnii patrioti: Iliuti, Isecesculu, Turechi, Cartia, Fosca, Alth, Bendella, Iaworsky, Petroviciu, Miculiciu, Fechner, Ianoviciu, Popoviciu, Flondoru, a caroru memoria, ér' mai vertosu a D. Iliuti, care si in a. tr. vorbi romanesce in dieta, va fi neuitata! —

Presiedintele apromise, ca va impartasi respunsulu dupa ordinea dietala si siefulu tieriei conte Amadei a apromisu, ca va responde la ea in una din cele mai aprópe siedintie.

Serman'a „Bucovina!“ (diurn.) se afla acum in perplecitate, ca va fi silita se invetia atatea limbi si crede, ca mai bine ar' remané una limba, — decatu unu amestecu alu tuturor limbelor ce se vorbescu in ea ad. din romana, germana, polóna, jidana, rutena, rusnéca, arména, gréca, zigana si lipovana! Bravo scriitoriu din Nr. 62 alu Bucovinei care insira aceste margarite, vedi pe Dta ar' fi se te pona doftoru la astufeliu de bóla, ca apoi ti s'ar' ceti odinióra la mormentu cu tóta pietatea epitafiulu renumitului doftoru alu poetului nostru Donici: „Suptu asta pétra diace unu doftoru invetiatu, Cu mórtea lui de mórte pe multi elu a scapatu!“

In Cernautiu se afla acumu 3 societati teatrale, una romana, alta germana, a 3 polóna si se mai vina si una italiana. — Pe scena romana s'a produsu pies'a „Radu Calomfirescu si „Bucovina“ ne scirie, „cumca a auditu, ca s'ar' fi jocatú fórté bine si a avutu unu publicu numerosu.“ — Apoi si diurnalele se mai sporescu, ca ese acumu unulu literariu polonescu. Toti misca, numai romanii dau din umeri si nu esu la lumin'a vietii publicistice, care e nutrimentulu vietii nationale. —

Cronica esterna.

ITALIA. Din Turinu i se scrie lui „G. C.“, ca disparerea lui Garibaldi si a fiului séu Menotti a adusu in confusiune pe guvernul; si ministrulu pr. Venoti Venosta miscá pre Victoru Emanuelu a concede, cá se se tramita si s'a si tramisu o nota circulara pre la toti reprezentantii Italiei de cuprinsu, ca regele neci de cumu nu cugeta la vre un'a atacare a Venetiei. Ér' disparerea lui Garibaldi e atatu de enigmatica, in catu in tóta Itali'a nu se aflá neci urma despre densulu si acolo credu, ca ar' fi debarcatu la vre unu malu din marea adriatica spre a se trage catra Serbi'a séu Romani'a. Pe candu elu póte, ca ér' va resiedé in Caprer'a, cu tóte, ca se scrise, ca gubernulu va lasa se iè initiativa partit'a actiunei, dar' apoi, óre nu va mai cresce unu Aspromonte?

In Genev'a s'a facutu o adunare de revolutionari, de unde numai Türr a lipsitu, ér' in Florenti'a guard'a nationala primi avisare se sté gata a primi servitiulu militariu in casu ce va porni militi'a.

— Unu mandatu tramisu pe Telegrafu din partea ministrului de resbelu din Turinu catra comandantulu trupelor din Ancona: Cá se incredintiese gardeei nationale apararea Anconei si se inaintese cu tote trupele disponibile catra Fermo si Loretto, se se postodie dela Recanati pana la Osimo, in directiune catra statulu romanu si acolo se ascepte ordinele ulterioare. Alte brigade si vro 4 regimente au primitu ordine se mérga la Foggia totu catra teritoriulu papalu si catra marginile neapolitane. Acestea miscari de trupe au facutu una

mare surprindere, nu numai in Itali'a, ci si mai departe, si diurnalele se légana in coniecturi; unele dicu cá pornirile aceste ar' fi facute in contielegere cu Franci'a spre a concentra trupele catra Rom'a, cá se se inlesnéscă ocuparea cetatei eterne; alții mai petrunzatori si combinatori tienu, ca acestea trupe sunt indreptate in contr'a voluntirilor lui Garibaldi, cari se afla in mare numeru pe pitioru de actiune si pornira de catra Florenti'a catra partile acestea, spre a esi la campulu actiunii garibaldiane; si de cumuva Garibaldi se afla in fruntea lor, apoi tieneti mente, ca va se'lu mai intempine vreunu Aspromonte, pentruca guvernele nu crutia nemicu neci in Itali'a, neci in Franci'a, neci in Germani'a, Rusi'a etc. etc. spre a poté nadusi ori-ce porniri ale liberalilor ultrasici. — Cumuca Garibaldi cu Klapka si Türr ar' fi mersu catra Dunare e numai o fama latita de malevolii aruncatori de unghitia, pentru-cá sub pretestu de revolutionari neodih-niti se se pregátésca noima lá invinuirea din fabula: „Lupu si mnelulu“ de a se insgarda cutare statu, ce ocrotésce cutari intreprindatori. — In Milanu aú facutu aceste sciri mare sensatiune. —

Din Lombardi'a se ducu mai multi italieni la Triestu spre a fi de facia la serbarea primirei corónei imperiului mecsicanu, care se crede ca se va tiené in diu'a de Pasci, dupa care serbare archiducele Macs, cá imperatu, recunoscutu pana acumu de Franci'a si prin solu si de Spani'a, se va imbarca la tronulu oferitu. —

Principatele unite Tiér'a romanésca si Moldov'a. Din Predealu dela fruntari'a tierii romanesci 25/13 Martiu. Dvóstra veti fi cititu mainainte de noi aceea ce propagá diurnalele nemtiesci, cumca principatele romanesci aru fi devenitu vatra a totu felulu de revolutiuni. Noi nu ne miramu de locu pentruca vedemu respandinduse asemenea faime. Candu alții isi punu in capu a perde pe unu poporu si a subjuga vreo tíera, mai antaiu incepu cu acietierea de turburari inlainturulu ei, eara apoi le mai tramitu fi revolutionari straini pentru-cá si aceia se'i mai incurce se'i compromitia. Intre anii 1837—8 pre candu barbatii de statu ai Rusiei isi pusesera pitiorulu in pragu cá se subjuge Principatele odata pentru totudeauna pe sam'a lor, in familiile cele mai bune se virea spioni rusesci carii indemná pe unii boeri cá se se scóle asupra domnului Alecsandru Dim. Ghica, dupa care incercari Mitica Filipescu si socii sei, intre carii fusese si unu francesu si unu banatiénu romanu caditura in cursa si se nenorocira. Dupa cele doua revolte greco-bulgaresci dela Braila si dupa cea dela Telega din dilele lui Ghica si Bibescu totudeauna esi la lumina, cumca revoltele au fostu puse in scena prin agenti straini si cu bani straini. Dupa cele intemplate in a. 1848 atatu in Martiu la Iasi, catu si in Iuniu la Bucuresci s'au adeveritu prin mai multe documinte ce s'au ivitu mai tardiu si au caditu in deplin'a proprietate a istoriei, cumca propri'a revolutiune sangerósa, adica pre catu sau cercatu a se varsa, ori ca tocma s'a varsatu sange, a fostu earasi condusa de mani straine. Rusi'a adica indata dupa proruperea revolutiuni lor din Paris etc. etc. avea cea mai neaparata trebuintia pentru-cá se intre cu armata in tierile romanesci spre a fi adica mai aprópe de eveniminte, cum si spre a se folosi de ocaziune de a mai subjuga ceva déca s'ar' poté. Generalulu Duhamel inse cá comisariu imperat. rusescu nu a potutu indupleca pe Domnulu Bibescu, pentru-cá se chiamo elu pe rusi in tíera. Ei bine, déca n'a voitu Bibescu, s'au aflatu ei alții, carii au datu ocaziune de intervenire armata.

Astadi este ceva mai greu, tractatulu din Paris dela 1856 si conventiunea din 19 Augustu 1858 se mai lungescu cevasi in drumulu incercarilor de a revolta tierile romanesci si apoi a le ocupa. Cu tóte acestea unu asemenea scopu se póte ajunge si acum; pentru-ca regimulu romanescu ii este preste mesura greu de a tiené drépt'a cumpuna intre legea ospitalitatii, intre terminii neutralitatii garantate prin tractatu si intre pretensiunile unoru poteri mari atunci, candu in acelasu timpu se tramitu si revolutionari si spioni pentru cá se ne turbure tíer'a. Cu tóte acestea ve pociu incredintia, cumca atatu regimulu, catu si cea mai mare parte a locuitorilor orasieni si toti locuitorii tierani sunt cu trupu cu sufletu cu totu pentru sustienerea liniscei publice, care dupa ale mele prevederi se va si sustiené. *

Bucuresci 15 Martiu 1864. Cea mai mare parte a diurnalelor apusane au publicatu doue scrisori adresate de

catra sublim'a Pórta principelui C u z a, una (cea din Nr. tr.) relativa la secularisatiunea monastirilor inchinate, cealalta la pretensiunile de armare, cari s'ar' fi facutu pe unu pitioru infricosiatu in Principatele-Unite. — S'a facutu din aceste scrisori conclusiunea, ca nu a lipsitu multu, cá subl. Pórt'a se se arate inimica Romaniei, si sau vedutu cumu „Le Nord“ diurn. rusomanu, siau descoperitu cu ocaziunea aceasta, cá totudeauna, reu'a s'a vointia interesata in contr'a nóstra. Pana acolo au mersu, de au disu, ca trupele concentrate pe tiermurele dreptu alu Dunarei ar' fi vroitu se in calce teritoriulu nostru. — Ve potu inse asecurá, ca atitudinea S. Pórte, in privinti'a nóstra. nu a avutu neciodata acestu caracteru dusimanosu; ca-ce ea a statu totudeaun'a in timpii acestia intre marginele unei reserve prudente, si caracterulu ei e acumu chiaru intiparitu de o binevointia, care nu va remané nerecunoscuta mai cu séma, adi, fiendca tóta lumea scie, ca de cate ori óre cari puteri au staruitu la guvernulu turcescu spre alu induplecá a ocupá militarese Principatele-Unite, totudeauna in capulu acestoru puteri se aflá naturalmente Rusi'a. Pórt'a a resistatu acestoru sirguintie si repórtele nóstre cele bune cu ea nu s'au intreruptu neciodata.

„Le Nord“ a facutu unu sgomotú mare si despre prostestarea celor 18 eclesiastici romani in contra secularisarei monastirilor. Astadi s'a regulatu acésta afacere cum sciti, spre mare satisfatiune a acestoru eclesiastici. Acesti onorabili calugari amagiti unu momentu de unii conducatori devotati Rusiei séu réntorsu acum la pocaintia. Ei siau marturisitu vin'a desaprobandu nenorocit'a si nesocotit'a loru intreprindere si cerendu ertatiune. Principele Cuza, misicatu de cairea (?) lor, ia pardonatu, si ia asediatu earasi in functiunile loru cele vechi. Eacca ér' pentru „Le Nord“ una frumósa materia de vorbitu in contra nóstra. — Ca-ce elu vorbesce cu simetia si ne da una din acele lovituri infricosiate, cari numai pe elu insusi ilu vatama. — Eu adaugu, spre alu incuragia, ca acesti articoli in contra nóstra sunt fórte ecsactu reprodusi in diurnalele nóstre, si ca ei sternescu in tóta Romi'a indignatiunea cea drépta care li se cuvine. Déca acésta este resplat'a, care o astépta „Le Nord“ dela devotamentulu seu catra totu felulu de despotisme, se póte mangaiia, cumca e generosu recompensatu. (Va urmá.)

Publicare.

Dupa ce la porunc'a pré inalta a Maiestatei Sale cesarogregie-apostolice ecsecat'a loteri'a mare de bani a VII pentru scopuri comuni folositóre, a carei tragere se intemplá in 20 Dec. 1862, s'a incheiatu acum cu totulu, nu amana cesoro-regi'a directiune de loteria a aduce la cunoscinti'a publica urmarile acestei loterie:

Venitulu curatu alu aceleia esi 230.931 fl. 79 cr. v. a. si se meni de Maiestatea S'a ces. reg. apostolica pentru nenorocitiu prin ecsundarea cea mare a Dunarei, Albei, Vistulei, si a apelor laturare.

Acestu efectu atatu de favoritoriu alu intreprinderei se potú ajunge numai prin caldurós'a spriginire din partea poporimei iubitóre de ómenire din statulu imperatescu si prin aplecarea ei de a confaptui la ajungerea scopurilor acestoru benefacatórie pré gratiosu intentionate de Maiestatea S'a ces. reg. apostolica. Deci déra directiunea c. r. de loteria se simtiesce deobligata a 'si respioa in publicu multiamit'a pentru impartasirea acést'a plena de succesu. Dela c. r. directiune de loteria, despartimentulu loteriei de statu pentru scopuri comuni-folositóre.

Vien'a in 8 Martiu 1864.

Friedericu Schrank m. p.

3—3 c. r. consiliariu alu regim. si schefu alu directiunei.

Se deschide noua prenumeratiune si dela 1 Aprile cu 3 fl. Se mai afla ecsemplare si dela inceputu.

Cursurile la bursa in 26. Martiu 1864 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 61 ⁵ / ₁₀ cr. v.
Augsburg	—	—	117 „ — „
London	—	—	117 „ 45 „
Imprumutulu nationalu	—	—	80 „ 20 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	72 „ 80 „
Actiile bancului	—	—	770 „ — „
„ creditulu	—	—	183 „ 70 „